

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd

Det kongelige fornyings- administrasjons- og kirkedepartement

Postboks 8004 Dep

0030 OSLO

Dato: 12.10.2012

Vår ref: 12/34-32 GMY

Deres ref:

Høringsuttalelse: Forslag til endring i gravferdsforskriften - høring

Agder og Telemark bispedømmeråd og Agder og Telemark biskop takker for muligheten til å komme med synspunkter på gravferdsforskriftene. Forskriftene gir en grunnleggende fortolkning av gravferdsloven og viktige retningslinjer for planlegging og godkjenning av gravplasser, vedtekter og praktisk utførelse av gravferdene.

Det kongelige fornyings-, administrasjons- og kirkedepartement har følgende bestilling til høringsinstansene i sitt følgebrev:

«Departementet ber om høringsinstansene syn på vurderingen og forslagene i høringsnotatet. Vi ber høringsinstansene vurdere om saken bør forelegges eller videresendes til eve. Underliggende organer eller andre berørte organisasjoner, foreninger mv. som ikke er oppført på høringslisten.»

Agder og Telemark bispedømmeråd og Agder og Telemark biskop har kommentert de vurderinger og endringer der vi har konkrete innspill. Der det ikke er kommentert har bispedømmerådet og biskopen ingen innspill til de vurderinger som er gjort eller de endringene som er foreslått.

Uttalelsen følger samme rekkefølge som kapitlene i høringsnotatet.

Kapittel 3. Tilpasning til religiøse og livssynsmessige minoriteter.

Punkt 3.1. Fra «kirkegård» til «gravplass»

Med virkning fra 1. januar 2012 ble uttrykket «kirkegård» i gravferdsloven og i andre lover som omhandler kirkegård som begrep, endret til «gravplass» for å gjøre lovens ordlyd mer livssynsnøytralt.

I den sammenheng legger departementet i høringsnotatet også opp til at man lager avledede ord av dette for begreper som tidligere har vært avledet av kirkegård. Konkret

dreier dette seg om forslaget om å erstatte uttrykket kirkegårdsplan med gravplassplan i §§ 2, 3, og 6.

Bispedømmerådet og biskopen har ingen innvendinger mot det innholdsmessige i endringen, men mener det rent språklig hadde vært bedre å bruke en oppdelt form, altså plan for gravplass. Gravplassplan er et fonetisk nokså tungvint ord, virker oppkonstruert og er dessuten mindre vennlig i forhold til bruk i nynorsk form. Plan for gravplass lyder godt på både bokmål og nynorsk og bør ikke kunne oppfattes som mindre presist enn gravplassplan.

Tilsvarende tenker vi for disse uttrykkene: Gravplassvedtekter – vedtekter for gravplass, gravplassmur – Mur rundt gravplass, gravplassport – port til gravplass etc.

3.2 Særskilte tilrettelagte graver ved anlegg av gravplass.

Gravferdsloven presiserer at det i vurderingen av ledige graver legges opp til at det skal være en forholdsmessig rimelig andel ledige graver tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livsynsmessige minoriteters behov.

For å tydeliggjøre dette har departementet foreslått følgende endring i gravferdsforskriftens §2, annet ledd:

«Ved anlegg, utvidelse og vesentlig endring skal behovet for særskilt tilrettelagte graver vurderes.»

Bispedømmeråd og biskop stiller spørsmål ved bruken av uttrykket vesentlige endringer i denne sammenheng. Vesentlig endringer kan omfatte mer enn utvidelser og er brukt i flere sammenhenger i forskriftene. Vi forstår at uttrykket vurderes ut fra hvordan det brukes i plan og bygningsloven men ber også om at det vurderes i forhold til hvordan dette er i bruk i forhold til gravferdsloven generelt. I den grad dette også omhandler endringer som ikke er direkte tilknyttet plan for graver er det et spørsmål om det heller kunne stått «Ved anlegg av gravplass og ved vesentlige endringer av plan for eksisterende gravplass...»

Se for øvrig under kap 4.1

3.3 Bør det kunne dispenseres fra kravet om kiste ved gravlegging?

Representanter for både sunni- og sjiamuslimer ønsker en oppheving av kistekravet. Departementet mener det ikke vil være forsvarlig å fjerne dette kravet ved gravlegging og kremasjon. Likevel åpner departementet for at det ka være aktuelt å gi lokale gravferdsmyndigheter adgang til å dispensere fra kistekravet i tilfeller begrunnet i avdødes religion eller livssyn. Fellesråd kunne da sette som forutsetning at etterlatte selv fyller igjen graven.

Agder og Telemark bispedømmeråd og Biskop mener dette ikke er tilrådelig. Det er få ønsker om dette pr. i dag. Alle informanter departementet har spurt sier at dette ikke er et stort problem, da muslimer ifølge sharia følger lovene i det landet man bor.

En begravelse med kiste oppfattes i vår kultur som det mest verdige. En begravelse uten kiste oppleves for mange som uverdige, og assosieres gjerne til krig og til tidligere tiders fattigdom. Hva vil kunne godkjennes som livssynsmessig begrunnelse? Vil det her være fare for at man benytter en livssynsmessige begrunnelse når økonomisk begrunnelse egentlig ligger bak? Hva vil dette i praksis ha å si for arbeidere ved gravplassen? De må

uansett foreta kvalitetssikringen av overgravingen.

Det er også en grense for hva fellesrådet skal måtte ta avgjørelse til i forbindelse med gravferder. Forskriftene bør således heller tilstrebe å være samlende og klargjørende heller enn å være byråkratiserende.

3.4. Tilstedeværelse under kremasjon

Forskriftene har hatt en åpning for at pårørende kan være tilstede under kremering. Det har til nå vært krematoriets daglige ledelse som har gitt tillatelse til dette. Departementet ønsker å flytte dette ansvaret til fellesrådet og å presisere at det er en forutsetning at de praktiske forholdene ligger til rette.

Agder og Telemark bispedømmeråd og Agder og Telemark biskop er ikke avvisende til departementets forslag om å fortsatt åpne for tilstedeværelse for pårørende ved kremasjon. Vi mener også det er viktig å sette som forutsetning at de praktiske forholdene skal ligge til rette for dette.

At forholdene ligger til rette bør imidlertid innbefatte mer en bare det rent bygningsmessige. Tid fra død til bisettelse bør være avgjørende. Selv om det vil være foreldrenes ansvar, bør en kanskje tenke gjennom hvordan man skal forholde seg til barn som tilstedeværende pårørende. I denne høringsprosessen er det viktig å lytte til de kirkelige fellesrådene som talerør for de tilsatte ved krematoriene.

Kapittel 4 Tilpasning til plan- og bygningslovgivningen

4.1. Anlegg mv. av gravplass

Bispedømmerådet og biskopen er enige i de endringer som er foreslått og begrunnelsen for disse, med unntak av tidligere kommentert sak under 3.2 vedrørende bruk av begrepet vesentlige endringer i annet ledd, andre punktum.

For å få effektivisert tilretteleggingen av tilstrekkelig antall graver til livssynsmessige religiøse minoriteter, burde man lagt dette inn i § 2, første ledd etter første punktum i nytt forslag. Da kunne teksten f.eks. være:

I kommunens beregning av tilstrekkelig areal til gravplass, skal behovet for andel særskilte tilrettelagte graver vurderes og innberegnes i det totale behov.

Selv om endringen tydeliggjør kommunens ansvar bedre, sier den ikke noe om når kommunen skal involvere bispedømmerådet i planleggingen. Vi savner derfor et punkt i gravferdsforskriftene som presiserer kommunenes ansvar til å involvere bispedømmerådet i forbindelse med kommuneplan, jf Plan- og bygningslov §§ 5.1-5.3 .

4.2 Byggetillatelse og ferdigattest

Departementet mener at forskriftens § 6, første ledd bør endres slik at den innbefatter vesentlige endringer som grunnlag for at det skal kreves byggetillatelse og ferdigattest etter plan- og bygningslovens bestemmelser.

Vi opplever at «vesentlige endringer» også her kan virke upresist. Er et nytt gjerde eller omfattende felling av trær en vesentlig endring? Skal dette f.eks. kreve ferdigattest fra kommunen?

Det kan gjerne være nyttig med en presisering av i forhold til hva som krever godkjenning i bispedømmeråd og hva som krever ferdigattest fra kommunen.

Kapittel 5 Inndeling av gravplass. Gravkart.

Departementet foreslår å innføre en ny digital modell for inndeling av gravplass, tilpasset statens kartverk sin nye standard for fagområdet i landets samordnede opplegg for stedfestet informasjon (SOSI).

I forslaget til ny § 4 foreslår departementet følgende tekst i annet ledd: «Ved anlegg, utvidelser eller vesentlige endringer av gravplass skal gravplassen, hvert gravfelt og hver grav ha egen ID i henhold til standard fastsatt av Statens kartverk (SOSI)»

Vi mener også her at en bør vurdere om bruken av uttrykket «vesentlige endringer» er presist nok.

Kapittel 6 Universell utforming

Forskriftene sier i dag kun at «Rullestoler skal så langt det er mulig sikres lett adkomst til kirkegård».

Departementet foreslår et nytt innskutt ledd etter denne setningen:

«Gravplassen skal tilrettelegges etter gjeldende regler for universell utforming.»

Agder og Telemark bispedømmeråd og Agder biskop foreslår at man tydeliggjør ansvaret for gravplassens universelle utforming. På samme måte som eksisterende kirkebygg tilrettelegges så langt det er mulig, mens det er et krav ved nye bygg, vil det være naturlig at dette også gjelder nye og eksisterende gravplasser. Vi foreslår derfor følgende endring:

«Ved anlegg og utvidelser av gravplasser skal det tilrettelegges etter gjeldende regler for universell utforming. Kommunen har også ansvar for at eksisterende gravplasser så langt det er mulig er tilrettelagt etter gjeldende regler for universell utforming.»

Behovet for gjeldende første ledd, om lett adkomst for rullestoler, faller vel også bort da dette ligger inne i kravet om universell utforming.

Kapittel 7 Tekniske endringer

7.2 Grunnvann og drenering

I 7.2 som omhandler grunnvann og drenering foreslår departementet at bispedømmerådet skal godkjenne når det legges nye drengsledninger i eksisterende gravfelt.

Agder og Telemark bispedømme mener at man enten må tolke slike inngrep som «vesentlige endringer» og at de da skal godkjennes av bispedømmerådet jfr Gravferdsloven §4, eller at det ikke er en vesentlig endring og derfor ikke trenger godkjenning fra bispedømmerådet. En ny egen godkjenningsplikt på dette som et spesialtiltak vil virke unødig byråkratiserende. Det er imidlertid viktig at tiltakshaver i forskrifts form opplyses om plikt til å kontrollere om gravingen må skje gjennom fredet

del av gravplass. En mulighet for å beholde noe av kontrollen dersom dette ikke skal anses som vesentlig endring, er at det innføres en varslingsplikt både til fylkeskonservator og bispedømmeråd, f.eks. en måned før tiltaket igangsettes.

7.3.1. Krav til jordoverdekning

I forbindelse med at krav til jordoverdekning reduseres fra 1 meter til 0,8 meter, merker vi oss at dette ikke har fått noen konsekvens for krav til dybde for dobbelt grav. Kravet i § 18 om minimum 1,7 meter overdekning for kister gravlagt i to nivåer står uendret i forslaget. Vi savner en forklaring på hvorfor kravet her ikke justeres i tråd med det generelle kravet til jordoverdekning.

Kapittel 8 Gravlegging

Virkedager

I den nye gravferdsloven ble fristen for gravlegging og kremasjon §§10 og 12 endret fra 8 dager til 10 virkedager.

Departementet ber om høringsinstansenes synspunkter på hva som vil være den mest hensiktsmessige tolkningen av uttrykket «virkedager»

Agder og Telemark bispedømmeråd og Agder og Telemark biskop mener antall virkedager bør være å forstå som arbeidsuker, mandag til fredag, og ber dette presiseres i forskriftene.

Kapittel 9 Anonym og navnet minnelund

Agder og Telemark bispedømmeråd og Agder biskop ser positivt på at navnet minnelund nå er regulert inn i vedtektene.

Etter dagens regelverk for anonyme gravlunder skal urnens plassering være ukjent for de pårørende. Vi har fått noen henvendelser om dette. Det er ønsker fra enkelt pårørende om å være tilstede under urnenedsettelse på anonym minnelund. Den avdøde selv, eller de pårørende har gjerne ikke ønsket et navneminne, men de pårørende ønsker å vite hvor urnen legges ned. Dette kan det lett åpnes for i forskriftene ved at det under navnet minnelund står at: «Ved navnet minnelund kan det plasseres minnesmerke med navn og data på de gravlagte» i stedet for at det står at det skal plasseres navn på minnesmerke. Dette burde ikke være til hinder for at det fortsatt heter navnet minnelund.

Kapittel 10 Gravminner

10.1 Departementet ønsker å gi en klarere hjemmel slik at fellestrådene kan gi generelle dispensasjoner fra bestemmelsene om gravminnenes dimensjoner i vedtektene, mens myndigheten til å fravike dimensjonskravene i enkeltsaker flyttes til fellestrådene.

Departementet foreslår følgende endring av tredje og nytt fjerde ledd i § 23:

«Ved anlegg, utvidelse og vesentlige endringer av gravplass kan det fastsettes særskilte bestemmelser for gravminner i vedtektene for gravplassen.

Når særskilte grunner tilsier det, kan kirkelig fellestråd i enkeltsaker fravike bestemmelsene i denne paragraf.»

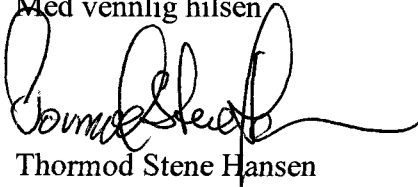
Agder og Telemark bispedømmeråd og Agder biskop foreslår at man vurderer uttrykket

«vesentlig endring av plan for gravplass» i stedet for «vesentlig endring av gravplass».

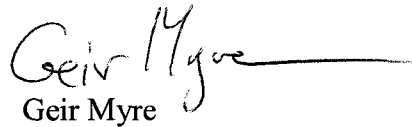
Oppsummering

ATB og biskopen ser positivt på det arbeidet som er gjort med å endre gravferdsforskriftene, og ser flere forbedringer i det forslaget som foreligger. Vi mener imidlertid at begrepet «vesentlige endringer» må presiseres i betydning eller i bruk og at enkelte punkter bør presiseres eller endres slik det er kommentert under de enkelte kapitler.

Med vennlig hilsen

Thormod Stene Hansen
Stiftsdirektør

Geir Myre
førstekonsulent

Direkte innvalg: 38 10 51 30